

Sygn. akt III CZ 403/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesolowski

w sprawie z powództwa E. P. i P. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie, ewentualnie o zapłatę i ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie
zażalenia powodów
na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 2 sierpnia 2022 r., sygn. akt I ACa 383/22,

odracza wydanie orzeczenia i przekazuje do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości:

"Czy sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację od wyroku uwzględniającego żądanie główne, oparte na założeniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy (zwłaszcza na założeniu nieważności umowy), i uznając żądanie główne za nieuzasadnione, powinien rozpoznać żądanie ewentualne, oparte na założeniu abuzywności niektórych postanowień tej umowy, nieprowadzącej jednak do nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z tej umowy, o którym to żądaniu sąd pierwszej instancji nie orzekł, czy też powinien

uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.)?"

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 2 sierpnia 2022 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 28 grudnia 2021 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd drugiej instancji przyjął, że niedozwolone postanowienia umowy kredytu nie prowadziły do nieważności całej umowy, a po ich wyeliminowaniu umowa dalej może być wykonywana. Nie ma zatem podstaw do ustalenia nieważności umowy i zwrotu spełnionych na jej podstawie świadczeń. Do rozpoznania pozostaje natomiast zgłoszone przez powodów żądanie ewentualne, o którym sąd pierwszej instancji nie orzekł. W konsekwencji wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.).

Zażalenie na ten wyrok wnieśli powodowie, zaskarżając go w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Skarżący zarzucili wyrokowi naruszenie art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Sąd Apelacyjny przyjął, że w razie, gdy sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne, oparte na założeniu o braku związania umową kredytu (nieważności takiej umowy), a sąd rozpoznający apelację uznał to żądanie za niezasadne, konieczne jest uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.). Nie jest bowiem możliwe orzekanie w postępowaniu apelacyjnym o żądaniu ewentualnym, opartym na założeniu o braku związania tylko niektórymi postanowieniami umowy, które było zgłoszone w pozwie, ale nie zostało zbadane w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji z uwagi na uwzględnienie żądania głównego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ujawniły się w odniesieniu do tej kwestii rozbieżne stanowiska. Według pierwszego z nich sąd drugiej instancji powinien w takim razie orzec merytorycznie o zasadności żądania ewentualnego, uprzednio oddalając żądanie główne (tak m.in. wyrok SN z 3 lipca 2019 r., II CSK 306/18, oraz

postanowienia SN: z 23 listopada 2022 r., III CZ 307/22; z 13 grudnia 2022 r., III CZ 370/22; z 8 lutego 2023 r., III CZ 470/22). Natomiast według drugiego poglądu sąd drugiej instancji nie może orzekać o żądaniu ewentualnym, jeżeli uzna żądanie główne, uwzględnione przez sąd pierwszej instancji, za nieuzasadnione. W takiej sytuacji sąd drugiej instancji powinien uchylić zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (wyrok SN z 25 lutego 2021 r., V CSKP 16/21, oraz postanowienia SN: z 25 marca 2022 r., III CZ 123/22; z 10 sierpnia 2022 r., III CZ 209/22; z 27 października 2022 r., III CZ 212/22; z 16 listopada 2022 r., III CZ 284/22; z 16 listopada 2022 r., III CZ 306/22; z 8 grudnia 2022 r., III CZ 302/22; z 8 grudnia 2022 r., III CZ 319/22; z 8 grudnia 2022 r., III CZ 327/22; z 14 grudnia 2022 r., III CZ 318/22).

2. Instytucja żądania ewentualnego nie została ustawowo uregulowana, ale orzecznictwo akceptuje taki sposób konstruowania powództwa. Powód może więc zgłosić w pozwie obok żądania głównego żądanie ewentualne, na wypadek nieuwzględnienia żądania sformułowanego jako podstawowe i usytuowane na pierwszym miejscu. Nie zostało wyłączone oparcie żądania ewentualnego na odmiennej podstawie faktycznej czy też prawnej, niż żądanie główne, choć nie wszyscy przedstawiciele doktryny akceptują takie stanowisko. W razie uwzględnienia przez sąd żądania przedstawionego jako pierwsze, rozpoznanie żądania ewentualnego staje się bezprzedmiotowe; nie jest wydawane w stosunku do niego żadne orzeczenie. Nie ma zatem zastosowania do tak skumulowanych żądań zasada jednoczesnego ich rozpoznawania przez sąd (tak uchwała SN z 18 października 2013 r., III CZP 58/13, OSNC 2014, nr 6, poz. 62, zob. też wyrok SN z 3 lipca 2019 r., II CSK 306/18, OSNC-ZD 2022, nr 1, poz. 1, oraz powołane tam orzecznictwo).

Skoro żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu (żądania głównego), to sąd orzeka o żądaniu ewentualnym tylko wówczas, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. W takiej sytuacji po oddaleniu żądania głównego sąd powinien orzec o żądaniu ewentualnym, uwzględniając je albo oddalając (wyrok SN z 31 stycznia 1996 r., III CRN 58/95, a także wyroki z 12 stycznia 2009 r., IV CSK 219/11, i z 24 czerwca 2009 r., I CSK 510/08, oraz

postanowienie SN z 4 października 2012 r., I CSK 100/12). Istnieje zatem wewnątrzprocesowa zależność między rozstrzygnięciem o żądaniu głównym a rozstrzygnięciem o żądaniu ewentualnym; byt rozstrzygnięcia o żądaniu ewentualnym jest uwarunkowany zaistnieniem negatywnego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym. Stąd też wskazuje się, że celowe jest, aby sąd najpierw rozstrzygnął wyrokiem częściowym o oddaleniu żądania głównego (art. 317 § 1 k.p.c.), a dopiero po uprawomocnieniu się tego wyroku, rozstrzygnął wyrokiem końcowym o żądaniu ewentualnym; jeśli bowiem sąd uwzględni żądanie główne, to rozstrzygnięcie o żądaniu ewentualnym jest bezprzedmiotowe, a nawet niedopuszczalne (uchwała SN z 9 listopada 2021 r., III CZP 70/20, OSNC 2022, nr 5, poz. 50).

3. W orzeczeniach dopuszczających orzekanie przez sąd drugiej instancji o żądaniu ewentualnym, pomimo nieorzekania o nim przez sąd pierwszej instancji, akcentuje się, że w takich okolicznościach nie dochodzi do nierozpoznania istoty sprawy. Zgodnie bowiem z art. 386 § 4 k.p.c., z zastrzeżeniem sytuacji określonych w art. 386 § 2 i 3 k.p.c., sąd może uchylić zaskarżony apelacją wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (m.in. wyroki: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, i z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36, oraz postanowienia: z 26 listopada 2012 r., III SZ 3/12; z 15 lutego 2013 r., I CZ 186/12; z 26 marca 2014 r., V CZ 14/14; z 27 czerwca 2014 r., V CZ 41/14; z 4 września 2014 r., II CZ 41/14; z 4 września 2014 r., II CZ 43/14).

4. Jeżeli sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne, to nie powinien i nie mógł orzekać o żądaniu ewentualnym. Rozpoznał więc istotę sporu, skoro powództwo zostało uwzględnione, rozstrzygnięcie dotyczy żądania pozwu i nie wykracza poza jego granice (art. 321 § 1 k.p.c.), a ponadto nie pominął niezasadnie zarzutów pozwanego unicestwiających roszczenie.

Gdy w takiej konfiguracji procesowej sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację pozwanego, uzna, że żądanie główne nie zasługuje na uwzględnienie, powinien co do zasady wydać orzeczenie co do istoty sprawy. W obowiązującym aktualnie modelu apelacji pełnej (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55), postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego (art. 382 k.p.c.). W razie, gdy sąd drugiej instancji uznaje apelację pozwanego za uzasadnioną, a uwzględnienie powództwa za bezpodstawne, ma obowiązek zmienić zaskarżony wyrok i oddalić powództwo (art. 386 § 1 k.p.c.).

Co więcej, nie bez przyczyny w orzecznictwie podkreśla się, że rozstrzygnięcie o żądaniu ewentualnym jest uwarunkowane istnieniem negatywnego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym (uchwała SN z 9 listopada 2021 r., III CZP 70/20). Skoro tak, to dopiero oddalenie żądania głównego otwiera możliwość zbadania zasadności żądania ewentualnego i rozstrzygnięcia o tym żądaniu.

Wydanie w takich okolicznościach orzeczenia kasatoryjnego jest niekonsekwentne. Oznacza to bowiem, że żądanie główne jest nieuzasadnione, ale nie powoduje to zmiany zaskarżonego wyroku (zob. art. 386 § 1 k.p.c.). Z drugiej strony, konieczne jest zbadanie zasadności żądania ewentualnego, chociaż nie ma wiążącego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym, co oznacza, że otwarcie drogi do badania zasadności żądania ewentualnego nadal wymaga w pierwszej kolejności rozpoznania żądania głównego. Przy czym sąd drugiej instancji rozstrzyga o zasadności żądania głównego niejako pośrednio, wskazując w uzasadnieniu wyroku kasatoryjnego na jego niezasadność. Ta ocena prawna wiąże sąd ponownie rozpoznający sprawę (art. 386 § 6 k.p.c.). W ten sposób sąd drugiej

instancji w istocie „nakazuje” (poleca) sądowi pierwszej instancji oddalenie żądania głównego.

5. Wymaga podkreślenia, że w sprawach dotyczących roszczeń kredytobiorców na tle umów zawierających niedozwolone postanowienia rozpoznanie żądania ewentualnego nie wymaga (z reguły) dokonywania dodatkowych ustaleń faktycznych. Podstawą faktyczną zarówno żądania głównego, jak i ewentualnego jest bowiem tożsamy stan faktyczny. Dla rozstrzygnięcia o zasadności obu tych żądań istotny jest przecież zespół tych samych faktów – zawarcie umowy o określonej treści i spełnienie na jej podstawie przez strony świadczeń wzajemnych w konkretnym rozmiarze i czasie.

Nie można oczywiście wykluczyć, że w sytuacji, gdy żądanie ewentualne opierałoby się na odmiennym (rozłącznym) stanie faktycznym niż żądanie główne, sąd drugiej instancji, uznając żądanie główne za niezasadne, byłby uprawniony do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Wówczas jednak powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalić żądanie główne i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w zakresie żądania ewentualnego.

Wreszcie, również kwalifikacja prawna dochodzonych przez kredytobiorców żądań jest tożsama. W ramach obu z nich powodowie dochodzą przecież roszczeń o zwrot nienależnego świadczenia (art. 410 k.c.) spełnionego na podstawie umowy, która nie wiąże ich w całości albo w części (art. 385¹ § 1 k.c.).

6. Zasadność żądania głównego jest uzależniona od oceny skutków zawarcia w umowie stron niedozwolonych postanowień umownych. Uznanie, że wyeliminowanie tych postanowień prowadzi do skutku w postaci braku związania umową w całości (upadku umowy), a więc stanu tożsamego z nieważnością umowy, uzasadnia uwzględnienie żądania głównego. Natomiast przyjęcie, że mimo wyeliminowania niedozwolonych postanowień umowa wiąże strony w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.), determinuje konieczność oddalenia żądania głównego i na ogół uwzględnienia żądania ewentualnego.

Zatem to ocena prawna skutków prawnych usunięcia niedozwolonych postanowień umownych z umowy stron przesądza o tym, które z żądań – główne

czy ewentualne – powinno zostać uwzględnione. Nie ma więc przeszkód, aby zasadność żądania ewentualnego została zbadana w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli uznać, że w świetle art. 385¹ § 2 k.c. strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, co przemawia za niezasadnością żądania głównego (por. postanowienie SN z 13 grudnia 2022 r., III CZ 370/22).

7. Przeciwno takiemu rozwiązaniu, jak się wydaje, nie przemawia konieczność prokonstytucyjnej wykładni przepisów postępowania cywilnego w kontekście zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP). W obowiązującym systemie apelacji (niemal) pełnej, sąd drugiej instancji ma nie tylko możliwość, ale także obowiązek, wynikający z art. 378 § 1 k.p.c., rozpoznania sprawy, przy czym, zgodnie z art. 382 k.p.c. orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zakres tego obowiązku Sąd Najwyższy wyjaśnił szeroko w mającej podstawowe znaczenie i moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, odwołując się w niej także do mającej taką samą moc uchwały składu siedmiu sędziów z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124). Sąd drugiej instancji prowadzi postępowanie rozpoznawcze, stanowiące dalszy ciąg postępowania przeprowadzonego w pierwszej instancji i powinien w jego wyniku naprawić błędy sądu pierwszej instancji, ewentualnie także błędy stron. Ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, ma on obowiązek dokonywania własnych ustaleń faktycznych koniecznych do prawidłowego przeprowadzenia subsumpcji, niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł w tym zakresie zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Artykuł 176 ust. 1 Konstytucji RP przewiduje, że postępowanie sądowe musi być co najmniej dwuinstancyjne, co oznacza, że sprawa ma być rozpoznawana w postępowaniu, które zapewnia co najmniej jedną instancję odwoławczą, dokonującą oceny prawidłowości rozstrzygnięcia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Nie oznacza natomiast, że każde ustalenie dokonane w toku sprawy musi podlegać dwuinstancyjnemu badaniu, lecz bazuje na założeniu, że merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sądy dwóch szczebli wystarczy, aby prawidłowo ustalić fakty, o ile postępowanie dowodowe toczyło się zgodnie z wymaganiami

proceduralnymi. Nie oznacza też, że każde rozstrzygnięcie musi zostać wydane w określonym kształcie przez sąd pierwszej instancji, a następnie w tym samym kształcie zaakceptowane przez sąd drugiej instancji. Przewidziane w art. 386 § 4 w zw. z § 2 k.p.c. przesłanki uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, wyznaczają granice, poza którymi rozpoznawanie sprawy w postępowaniu drugoinstancyjnym oznaczałoby naruszenie zasady dwuinstancyjności postępowania, ponieważ sprawa zostałaby w istocie osądzona w jednej instancji, tyle że byłaby to instancja odwoławcza. Z uwagi na ograniczenia możliwości zaskarżenia wyroku sądu drugiej instancji skargą kasacyjną, przeniesienie całości postępowania dowodowego, jego oceny i ustalenia podstawy faktycznej orzeczenia do sądu drugiej instancji powodowałoby wyłączenie kontroli podstawy faktycznej sprawy (tak, trafnie, wyrok SN z 21 maja 2014 r., II CSK 509/13).

Nieco upraszczając, zasada dwuinstancyjności oznacza, że sąd drugiej instancji, będąc sądem merytorycznym, jest uprawniony do zbadania sprawy w zasadzie w pełnym zakresie (zob. art. 381 k.p.c.), tak jak sąd pierwszej instancji, a nie jedynie w ograniczony sposób, jak w systemie rewizyjnym, czy w wypadku skargi kasacyjnej. Zasada ta nie może być natomiast interpretowana jako nakaz badania każdej kwestii dwukrotnie przez sądy obu instancji. Takie stanowisko wykluczałoby dokonanie przez sąd drugiej instancji własnych, nowych ustaleń faktycznych lub odmiennej oceny prawnej, co jest przeciwieństwem apelacji pełnej. Nie można tracić z pola widzenia, że funkcja kontrolna sądu drugiej instancji w tym systemie ma charakter wtórny, wobec konieczności merytorycznego zbadania zasadności powództwa.

8. Sąd drugiej instancji dysponuje więc kompetencją do prowadzenia postępowania rozpoznawczego, tak w aspekcie gromadzenia materiału procesowego, jak i oceny prawnej, w zasadzie na równi z sądem pierwszej instancji (zob. art. 381-383 k.p.c.). Sąd ten, dostrzegając wadliwość rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji co do żądania głównego, powinien dokonać wszechstronnej oceny prawnej żądania ewentualnego. Podejście takie w modelu apelacji *cum beneficio novorum* nie może być utożsamiane z „pozbawieniem strony instancji”, zwłaszcza jeżeli w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji zgromadzono

całość materiału koniecznego do rozstrzygnięcia o obu żądaniach (głównym i ewentualnym), w szczególności w aspekcie przepisów o nienależnym świadczeniu. W takiej sytuacji rozstrzygnięcie sprawy sprowadza się jedynie do dokonania właściwej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, co lokuje się w pełni w kompetencji sądu rozpoznającego apelację.

9. Należy także zauważyć, że orzekanie w postępowaniu apelacyjnym co do przedmiotu nieobjętego postępowaniem przed sądem pierwszej instancji zostało wprost przewidziane w art. 383 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. Skoro według art. 383 zd. 2 k.p.c. dopuszczalne jest orzekanie o żądaniu niezgłoszonym w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, to tym bardziej powinno być dopuszczalne orzekanie o żądaniu ewentualnym, które było zgłoszone już w pozwie.

Trudno przecież przyjąć, że możliwe jest zgłoszenie w drugiej instancji nowego żądania w razie zmiany okoliczności i w takim wypadku sąd drugiej instancji może co do niego orzekać merytorycznie; natomiast gdyby żądanie o tożsamej treści zostało zgłoszone jako ewentualne już w pozwie (co umożliwiłoby pozwanemu odniesienie się do niego jeszcze przed sądem pierwszej instancji) i nie doszłoby do zmiany okoliczności (co wykluczałoby dokonywanie przez sąd drugiej instancji nowych, dodatkowych ustaleń faktycznych), wówczas sąd drugiej instancji nie mógłby orzekać co do tego żądania.

10. Z drugiej strony w orzeczeniach wykluczających dopuszczalność orzekania przez sąd drugiej instancji o żądaniu ewentualnym lakonicznie podnosi się, że odmienna ocena zasadności żądania głównego w postępowaniu apelacyjnym prowadzi do wniosku o nierozpoznaniu istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.). Wskazuje się, że skoro sąd drugiej instancji zakwestionował podstawy prawne uwzględnienia przez sąd pierwszej instancji powództwa w zakresie roszczenia głównego, aktualizuje się konieczność

rozpoznania przez sąd pierwszej instancji roszczeń ewentualnych, które dotychczas, z uwagi na przyjętą wykładnię prawa materialnego, nie stanowiły przedmiotu rozstrzygnięcia tego sądu (tak postanowienie SN z 25 marca 2022 r., III CZ 123/22).

11. Drugim argumentem podnoszonym dla uzasadnienia tego poglądu, jest stwierdzenie, że poczynienie przez sąd drugiej instancji niezbędnych ustaleń faktycznych oraz ocen prawnych, dotyczących roszczenia ewentualnego, po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym prowadziłyby do rozpoznania istoty sprawy w tym zakresie wyłącznie przez sąd drugiej instancji. Skutkowałoby to naruszeniem konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania i uniemożliwieniem realizacji kontrolnej funkcji postępowania apelacyjnego (tak postanowienie SN z 10 sierpnia 2022 r., III CZ 209/22, podobnie postanowienie SN z 16 listopada 2022 r., III CZ 306/22).

W takiej sytuacji merytoryczna ocena żądania ewentualnego przez sąd drugiej instancji oznaczałaby bowiem, że sąd drugiej instancji po raz pierwszy rozpoznawałby sprawę w tym zakresie. Obowiązujący w postępowaniu cywilnym model apelacji pełnej nie może natomiast prowadzić do przeniesienia na etap postępowania apelacyjnego pełnego zakresu merytorycznego rozpoznania sprawy w zakresie, w którym o istocie sporu miałyby orzekać sąd drugiej instancji (tak postanowienie SN z 16 listopada 2022 r., III CZ 284/22).

12. Wskazuje się także, że ze względu na konstrukcyjno-prawną więź między żądaniem głównym i ewentualnym, gdy nie zasługuje na uwzględnienie roszczenie główne, nie ma podstaw do uznania, że jeżeli sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo główne, to w postępowaniu apelacyjnym sąd odwoławczy, uznając, że roszczenie główne nie zasługuje na uwzględnienie, zmienia wyrok sądu pierwszej instancji i oddala powództwo główne. W takim bowiem wypadku rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji należałoby traktować jako wyrok częściowy. Jednak uznaniu wydanego przez sąd pierwszej instancji wyroku jako częściowego sprzeciwia się po pierwsze, konstrukcja roszczenia ewentualnego, która została zastosowana przez sąd pierwszej instancji – skoro zapadł wyrok kończący postępowanie w tej instancji – a po drugie, art. 317 k.p.c., w kontekście wskazanej

w pozwie relacji procesowej pomiędzy zgłoszonymi roszczeniami i ich kwalifikacji w ramach kumulacji tych roszczeń (tak postanowienie SN z 8 grudnia 2022 r., III CZ 319/22).

13. Mając na względzie przedstawione rozbieżności w orzecznictwie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. odroczył wydanie orzeczenia i przekazał do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sformułowane w sentencji postanowienia.